

MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport
Szakmai beszámoló a pályázat harmadik évéről
(2023 – 2024)

A kutatás harmadik évében elsősorban a projekt egészségnevelési szálának kiteljesítésére és a tanulási szokások vizsgálatára fókuszáltunk. A szokásalakítás szempontjából a korai életévek az egységes elvárásokkal együtt rendkívül meghatározóak, ezért ezen a területen különösen nagy a jelentősége a családi és az intézményi hatásrendszer közelítésének. A családi háttér tényezők szokásalakításban betöltött szerepének vizsgálata során szembesültünk azzal, hogy nem kerülhető meg a szülők egészségműveltségének és szokásalakító tevékenységének az alaposabb feltárása, amelyre kérdőíves vizsgálatot végeztünk (N=598). A vizsgálat célja a szülői egészségműveltség és a kisgyermekek egészséghez kapcsolódó szokásai közötti összefüggések feltárása volt. Érdekesnek tűnt annak vizsgálata is, hogy mit gondolnak az óvodás gyermekek az egészségről, az egészség hívószóra a 4-8 éves gyermekek mire asszociálnak, ahhoz milyen fogalmakat társítanak. A szóasszociációs vizsgálat során kétszemélyes szituációban nyolc hívószó alkalmazásával 288 óvodás és kisiskolás gyermek egészséggel kapcsolatos fogalmi struktúráját térképeztük fel. Ezeknek az összefüggéseknek a vizsgálatára annak ellenére vállalkoztunk, hogy ezt a szálát a kutatási tervben eredetileg nem jelenítettük meg. Több ok miatt döntöttünk így. Egyfelől a tématerület társadalmi jelentősége miatt: kora gyermekkorban történik (vagy nem történik meg) a későbbi egészséges életmód megalapozása, ami jelentős mértékben járul hozzá az élethossz, az egészségben eltöltött életévek számának növekedéséhez és az életminőség javulásához. Döntésünkben szerepet játszott továbbá, hogy kevés a szülői egészségműveltség feltárását célzó hazai kutatás, olyanról pedig nincs tudomásunk, amelyik a szülők egészségműveltségét gyermekeikre irányuló egészségtámogató szokásalakításuk kontextusában vizsgálná. Ezen a szálon két doktoranduszt tudtunk a projektbe bekapcsolni, ami szintén megerősítette ezt az irányt.

Az előző évi pilotvizsgálat tapasztalatait felhasználva finomhangoltuk a gyermekek egészségkompetenciájának feltérképezésére alkalmas mérőeszközt, a 158 ikont grafikus bevonásával megterveztettük, elkészítettük a teljes tesztbateriát és a vizsgálatot 192 gyermek bevonásával lefolytattuk. Az eredmények feldolgozása folyamatban van.

Az egészségnevelési pillér vizsgálatainak eredményeit egy nemzetközi (EDULEARN, egy előadás és egy poszter) és több hazai konferencián ismertettük (ONK - egy öt előadásból álló szimpózium és egy tematikus előadás; Képzés és Gyakorlat - két tematikus előadás). Ebben a témában három nemzetközi publikáció is megjelent, melyből az egyik Q2 besorolású folyóiratban, kettő pedig az EDULEARN konferencia kötetében.

A hatékony tanulási szokások szignifikánsan összefüggnek az általános iskolai tanulmányi eredménnyel, kialakításuk döntő fontosságú az első osztályos gyermekek tanulmányi sikere és a jövőbeli eredményesség szempontjából, ezért a tanulási szokások vizsgálata része volt kutatási tervünknek. Ezen a szálon szisztematikus szakirodalmi áttekintést végeztünk, melyet tematikus előadás keretében a HUCER Konferencián mutattunk be. Az előző évben a tanulási szokások vizsgálatára kidolgozott mérőeszköz alkalmazásával lebonyolítottuk az első adatfelvételt általános iskola alsó tagozatán tanító pedagógusok körében (N=498). A

kérdőíves vizsgálat eredményeit az EDULEARN24 (*International Conference on Education and New Learning Technologies*) és az EECERA (*European Early Childhood Education Research Association*) 2024 nemzetközi konferenciákon ismertették. A kérdőíves vizsgálattal kívánjuk megalapozni a tanulási szokásokhoz kapcsolódó fejlesztő programot és a pedagógusok munkáját segítő módszertani kiadványt, amely munkálatokat megkezdtük.

A projekt környezeti nevelési dimenziójában a pedagógiai programok elemzésének eredményeit nemzetközi (EDULEARN) és hazai (ONK) konferencián, tematikus előadások keretében mutattuk be. A pedagógiai programok tartalmi elemeire építve és nemzetközi példákat keresve megkezdtük az óvodás korosztályra a környezeti neveléshez kapcsolódó standardok kidolgozását. Az empirikus vizsgálatokat a kutatási program 4. évében végezzük el.

A félidős beszámolóban jeleztük, hogy megvizsgáltuk a zenei nevelés illeszkedését a szokásalakító programhoz, ennek részeként keresztmetszeti vizsgálatokat végeztünk és mérőeszközöket dolgoztunk ki az éneklési szokások és az éneklési motiváció területére. Az eltelt egy évben ennek a tématerületnek a folytatásaként két nemzetközi és egy hazai publikáció jelent meg.

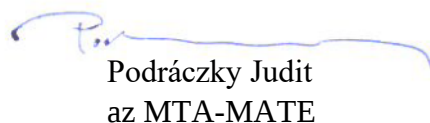
Disszeminációs eseményként került sor a kutatási projekt bemutatására 2024. május 16-án, a MATE Gyakorlóóvoda, a Kutatócsoport és a Pedagógiai Oktatási Központ szervezésében megrendezett Óvodakerti nyílt napon, ahol a főként Somogy vármegyéből érkező, érdeklődő óvodapedagógusok ismerhették meg az Élményportához kapcsolódó jó gyakorlatokat, illetve az egészség- és környezeti neveléshez kapcsolódó programot. A MATE Gyakorlóóvoda Élményportáját az Iskolakertekért Alapítvány mentorkert címre tartotta érdemesnek. A címet - melynek átadására 2024. szeptember 19-én került sor - mindeddig csupán az ország 8 óvodája nyerte el.

Ugyancsak az eredmények terjesztését szolgálta a Magyar Pedagógiai Társaság Staféta táborában 2024. július 7-én, Zselickisfaludon megtartott előadás „A 4-8 éves korosztály egészség- és környezeti nevelésének fejlesztése” címmel.

Megvédett disszertáció a kutatás harmadik évében nem volt, azonban csatlakozott a kutatócsoportához Keresztes Viktória, aki a PTE Oktatás és Társadalom Doktori Iskolájában kezdte meg tanulmányait (témavezetői: Podráczky Judit és Petőné Csima Melinda).

A kutatás harmadik évében összesen 15 nemzetközi publikáció született, melyből egy D1, négy pedig Q2 besorolású. Nemzetközi együttműködésben az iskolakészültség diagnosztikai értékelése témában egy szerkesztett kötet készült. Magyar nyelven egy tanulmány látott napvilágot.

Kaposvár, 2024. 09. 27.

Podráczky Judit
az MTA-MATE
Kora Gyermekek Kutatócsoport vezetője